

важливу роль при виборі методу оцінки підприємства та надає перевагу економічній діагностиці в порівнянні з іншими підходами аналізу і обробки економічної інформації. Економічна діагностика займає особливе місце в системі управління виробничо-господарською діяльністю підприємства, оскільки від ефективності цього процесу залежить вся його подальша господарська діяльність.

Перелік посилань

1. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством: [навч. посібник] / Герасимчук В.Г. – К.: КНЕУ, 2000. – 360 с.
2. Рапопорт В.Ш. Диагностика управления: [практический опыт и рекомендации] / Рапопорт В.Ш. – М. : Экономика, 1988. – 127 с.
3. Короткова Э.М. Антикризисное управление: [Учебник] / Под ред. Э.М. Короткова. – М.: ИНФРА – М, 2000. – 432 с.
4. Фаріон І.Д. Діагностика і економічний аналіз в сфері послуг: [курс лекцій] / Фаріон І.Д., Савчук Л.І., Жукевич С.М.; за редакцією д.е.н., проф. Фаріона І.Д. – Т.: Економічна думка, 2005. – 260 с.
5. Тейл Г. Экономический прогноз и принятие решений / Тейл Г. – М.: Статистика, 1971. – 488 с.

Хринюк О.С.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Москаленко Л.А.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

В статті висвітлюються суть, основні етапи та процес фінансового оздоровлення підприємств у кризових умовах.

In the article essence, basic stages and process of the financial making healthy of enterprises, light up in crisis terms.

Ключові слова: антикризове управління, фінансове оздоровлення, криза, санація, банкрутство, антикризова програма, антикризові заходи.

Вступ. Ефективна діяльність підприємства передбачає своєчасне виявлення несприятливих тенденцій у своєму розвитку, використання певних шляхів та засобів покращення фінансового стану. Особливо гостро постає проблема фінансового оздоровлення підприємства в кризових умовах для українських підприємств. При цьому дуже важливим є виявлення та аналіз причин фінансової кризи і відповідно правильний вибір санаційних заходів для підвищення його прибутковості.

Вирішенням цих проблем займається багато практиків та науковців. Питанням фінансового оздоровлення підприємств присв'ячені праці, зокрема, таких вчених як О.В. Андрєєва, А.Б. Кондрашихін, Леміш А. М., Т.В. Пепа, В.О. Федорова, та інших.

Постановка задачі. Розробка заходів фінансового оздоровлення у наш час набуло більшої актуальності, адже в умовах кризи на підприємствах конкретно визначають зміст фінансового оздоровлення підприємств та порядок його проведення, який характеризується різноманітністю підходів, інструментів та заходів щодо його здійснення. Серед них можна виділити такі заходи, як підвищення платоспроможності, впровадження фінансових планів, планування виробництва, розробка маркетингових стратегій, дослідження ринку тощо.

Фінансове оздоровлення спрямоване на покращання фінансового стану підприємств, відновлення його ліквідності, платоспроможності, прибутковості, втрачених активів або доходів тощо. Її завдання полягає у тому, щоб визначити основні напрямки антикризових заходів і загальну очікувану ефективність підприємства.

Метою статті є визначення порядку фінансового оздоровлення підприємства та виявлення можливих заходів його здійснення.

Методологічну основу дослідження склав комплексний та системний підходи, аналіз літературних джерел, узагальнення отриманих результатів.

Результати дослідження. При здійсненні фінансової санації важливим є впровадження нових інструментів щодо покращення діяльності підприємств. І в умовах наявності реальних можливостей відновлення платоспроможності, ліквідності та прибутковості, володіння підготовленого управлінського персоналу, ринками збуту, конкурентноздатною продукцією приймається рішення про відродження ефективної виробничо-господарської діяльності.

Для фінансового оздоровлення підприємств в умовах кризи доцільним є проведення певних заходів. В першу чергу, у підприємства виникає необхідність розробки нової або оновлення існуючої фінансової стратегії. При цьому підприємство має прийняти стратегію фінансового оздоровлення.

Фінансове оздоровлення – це система заходів і механізмів, спрямованих на покращання фінансового стану підприємств, відновлення їх ліквідності, платоспроможності, прибутковості, втрачених активів або доходів тощо.

Її завдання полягає у тому, щоб визначити основні напрямки антикризових заходів і загальну очікувану ефективність. На основі стратегії фінансового оздоровлення розробляються більш конкретні документи: плани маркетингу, виробничі плани, графіки робіт, стратегії тощо.

Процес фінансового оздоровлення починається з виявлення та аналізу причин фінансової кризи. Проведення такого аналізу дає змогу або прийняти рішення щодо доцільності проведення санації, або, якщо це зробити неможливо, щодо повної ліквідації [2].

За проведення процесу санації необхідно визначити її цілі та стратегію. На підставі обґрунтованої стратегії розробляється система санаційних заходів, формується програма і проект плану санації. На кінцевому етапі здійснюється реалізація цього плану.

Стратегічні заходи, щодо фінансового оздоровлення полягають у:

- аналізі й оцінці виробничого потенціалу, виробничих програм, політики доходів та інвестицій;

- розробці концепції фінансового оздоровлення підприємства: фінансової, маркетингової, технічної, управлінської, інвестиційної тощо;
- розробці антикризової фінансової програми та відповідного плану заходів [6].

Антикризова фінансова програма та план антикризових заходів мають задовольняти такі вимоги:

- забезпечувати комплексне вирішення питань фінансового оздоровлення та відновлення економічного потенціалу підприємства;
- бути підпорядкованим стратегічним інтересам підприємства в цілому;
- бути привабливими для зовнішніх інвесторів та забезпечувати залучення достатніх обсягів фінансових ресурсів;
- встановлювати кількісні, вимірні та підконтрольні цілі;
- містити рішення, що вирішують існуючі проблеми;
- конкретизувати завдання для структурних підрозділів;
- передбачати кількісні та якісні наслідки запропонованих заходів;
- містити конкретні терміни отримання запланованих результатів [4].

Для покращення фінансового стану підприємств можуть застосовуватися такі фінансово-економічні заходи:

- 1) лізинг;
- 2) фінансова допомога, позики;
- 3) оптимізація сплати податків ;
- 4) вивільнення частини неефективно використовуваних приміщень і здача їх в оренду;
- 5) скорочення витрат (закриття окремих нерентабельних підрозділів підприємства, оптимізація персоналу тощо);
- 6) розробка дієвих заходів економії для кожного підрозділу основного виробництва, інфраструктурних підрозділів, адміністративного персоналу);
- 7) ефективне управління дебіторською і кредиторською заборгованістю;
- 8) пошук та формування фінансових ресурсів для проведення антикризових заходів виробничо-технічного характеру;
- 9) оптимізація використання вільних грошових коштів [2, 3].

План фінансового оздоровлення має включати:

- виробничу програму на найближчі роки (назва продукції, кількість, вартість);
- баланс грошових доходів і витрат (сума необхідної допомоги в розрізі окремих джерел показують окремо);
- розрахунок ефективності заходів, спрямованих на оздоровлення підприємства [6].

План фінансового оздоровлення може бути складений у формі бізнес-плану. Такий бізнес-план спрямований на відновлення платоспроможності і досягнення ефективної діяльності з урахуванням наданої державної підтримки для проведення санаційних заходів.

Бізнес-план фінансового оздоровлення має висвітлювати такі питання:

1. Загальна характеристика підприємства та його фінансовий стан: найменування підприємства; дані про реєстрацію, підпорядкування, місію та види діяльності; організаційно-правовий статус; форма власності; організаційна структура; фінансові коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, оборотності капіталу, рівня дебіторської заборгованості, прибутковості, рентабельності.

2. Основні параметри проекту бізнес-плану: обґрунтування варіанта санації, розрахунок загального обсягу фінансових ресурсів, строк реалізації плану, строк погашення інвестованого капіталу, фінансові результати реалізації плану (чиста теперішня вартість, внутрішня норма дохідності, строк окупності проекту).

3. Заходи для відновлення платоспроможності та підтримки ефективної господарської діяльності (заходи технічного, організаційно-економічного характеру та фінансові кошти, необхідні для їхнього здійснення) [1, 2].

Найбільш ефективними заходами, які сприяють відновленню платоспроможності ефективної господарської діяльності підприємства є такі:

- зміна складу керівників підприємства та стилю управління;
- інвентаризація активів підприємства;
- оптимізація дебіторської заборгованості, зниження витрат на виробництво;
- продаж дочірніх фірм і часток у капіталі інших підприємств; продаж незавершеного будівництва;
- обґрунтування необхідної чисельності персоналу;
- продаж зайвого устаткування, матеріалів і залишків готової продукції;
- реструктуризація боргів перетворенням короткострокової заборгованості в довгострокові позики або іпотеки;
- запровадження прогресивної технології, механізації та автоматизації виробництва;
- удосконалення організації праці;
- проведення капітального ремонту, модернізації основних фондів, заміни застарілого устаткування [1].

4. Ринок і конкуренція (характеристика галузі, перспективи її розвитку; сегменти ринку даного бізнесу, покупці, перелік основних конкурентів та їхні конкурентні переваги; стратегія виживання на ринку; тенденції та очікувані зміни на основних ринках).

5. Маркетингова діяльність підприємства (стратегія маркетингу, канали розподілу, стратегія здійснення продажу, характеристика та аналіз каналів збуту, життєвий цикл продукту, інші дослідження та розробки).

6. План виробництва та його ресурсне забезпечення (виробнича програма підприємства, обсяг продажу продукції, потреба в основних фондах, оборотних коштах, персоналі, інвестиційних ресурсах).

7. Фінансовий план (прогнозування фінансових результатів, розрахунок обсягів додаткових інвестицій, обґрунтування джерел фінансування, складання прогнозного балансу, розрахунок фінансових коефіцієнтів). Цьому розділу

належить вирішальна роль стосовно вибору того чи того варіанта фінансового оздоровлення підприємства.

8. Обґрунтування сценаріїв подолання найбільш ймовірних ризиків у процесі проведення фінансового оздоровлення підприємства [2].

Фінансове оздоровлення підприємств здійснюється на основі таких принципів:

- дотримання пріоритетів державної політики;
- створення сприятливих умов для залучення на конкурентній основі інвестицій у розвиток підприємств;
- забезпечення соціальних гарантій працівникам підприємств [4].

Певні причини не дають у більшості випадків правильно та ефективно проводити фінансове оздоровлення підприємства. Серед цих причин є такі: нецільове використання державних коштів, посадові зловживання; недосконалість інструментарію та методологічного забезпечення фінансової підтримки санації підприємств; відсутність дієвого контролю за ефективністю витрачання грошових ресурсів [4].

Існуюча в Україні система державної фінансової підтримки санації підприємств не є ефективною. Необхідно запроваджувати новий підхід, за яким підтримка полягатиме не в прямій фінансовій допомозі окремим підприємствам, які опинилися в кризовому стані, а у створенні прозорої системи ведення бізнесу, спрощенні системи оподаткування [6].

Висновки. для правильного та ефективного впровадження фінансового оздоровлення необхідно, з боку підприємства розробляти нові фінансові стратегії, використовувати альтернативні види діяльності, впроваджувати виробничі програми, покращити вже існуючі програми та прогресивні технології, реструктуризація, а з боку держави -: оптимізація системи оподаткування, цільове використання державних коштів, дієвий контроль за діяльністю підприємства тощо.

Перелік посилань

1. http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58281.doc.htm, Глухов А. Ю. Розробка заходів фінансового оздоровлення підприємств в умовах кризи. – Київ 2009.

2. <http://avtoreferat.net/content/view/12838/46/>, Маковоз О.В. Шляхи фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств залізничної галузі. – Рукопис, - Харків, 2007.

3. http://www.rusnauka.com/29_DWS_2009/Economics/53624.doc.htm, Ізмайлова Н.В., Оксамитна Д.О. Доцільність державної підтримки фінансового оздоровлення підприємств у період економічної кризи.

4. Фоміна К. Чи необхідна підтримка підприємств під час кризи: обговорення третіх дебатів фонду «Ефективне управління» / Фоміна К. // Правовий тиждень. – 2009. - № 25 (151) – С.12 – 15.

5. Леміш А. М. До питання про визначення сутності поняття "фінансове оздоровлення" підприємств // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць Вип. 12 (55) / Наук. Ред. І.К. Бондар. - К., 2005. С. 71-77.

6. Леміш А.М. Фінансове оздоровлення підприємств житлово-комунального господарства // Науковий вісник Академії ДПС України. – 2005. - №4. – С. 57-65.